

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:73

ARKEOLOGISK UTREDNING

Kapellbacken i Eskilstuna

RAÄ 260:1, Eskilstuna kommun och socken, Södermanland

Erica Strengbom

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2016:73

ARKEOLOGISK UTREDNING

Kapellbacken i Eskilstuna

RAÄ 260:1, Eskilstuna kommun och socken, Södermanland

Erica Strengbom

Lst dnr 431-3497-2016

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2016 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2016:73

Författare Erica Strengbom

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Kapellbacken sett från norr. Foto taget av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_160001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Tidigare arkeologiska undersökningar	6
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	8
Ettapp 1, kart- och arkivstudier	8
Ettapp 2, fältinventering och utredningsgrävning.....	8
Tolkning.....	13
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	15
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter.....	17
Bilagor	18

Bilaga 1. Schakttabell

Bilaga 2. Anläggningstabell

Figur 1. Karta över trakten kring Eskilstuna med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en röd cirkel. Skala 1:10 000.

0 130 260 390 520
Meter

Sammanfattning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk utredning i området Kapellbacken RAÅ Eskilstuna 260:1 i centrala Eskilstuna. Utredningen utfördes under tre dagar i augusti år 2016. Enligt fornminnesregistret omnämns i historiska källor från år 1686, att det på platsen funnits ett träkapell under 1400-talet. Utredningsområdet ligger idag i den norra stadsdelen, men har historiskt sett legat utanför stadsgränsen. Området tillhörde under medeltiden klostrets ägor, och tillföll genom reformationen kronan. Bakgrunden till utredningen var att Eskilstuna kommun planerar att bebygga det aktuella utredningsområdet med bostadshus. Utredningen visade att området var mycket stort och omrört i modern tid. Inga spår av kapellet har hittats.

Inledning

Eskilstuna kommun avser att upprätta en detaljplan för området Kapellbacken i centrala Eskilstuna. Ingen känd fornlämning finns inom planområdet men enligt fornminnesregistret finns uppgifter om ett medeltida träkapell på platsen. Vid tidigare mindre arkeologiska kontroller av marken inom området har inga rester av kapellet kunnat återfinnas. Länsstyrelsen i Södermanland behövde ett bättre underlag för att kunna ta ställning till en ny bebyggelse och gjorde bedömningen att en arkeologisk utredning skulle genomföras. Utredningen bekostades av Eskilstuna kommun.

Bakgrund och kulturmiljö

Kapellbacken ligger i stadens norra stadsdel, norr om Eskilstunaån och Kloster kyrka, inom fornlämning RAÅ Eskilstuna 260:1. Utredningsområdet består av ett cirka 2 hektar stort grönområdet som utgörs av en delvis skogsklädd bergknalle med omgivande öppna gräsytor. Den östra delen av området är bebyggd. Här finns ett gammalt skolhus som idag används av civilförsvaret och ett gatukök. Bakom det gamla skolhuset finns två större skyttevärn i betong. På den östra sidan finns även ingången till ett bergrum insprängt i den norra delen av berget.

Sydväst om utredningsområdet fanns det under förhistorisk tid en Tunagård. Namnet Tuna finns belagt från 1120-talet och någon gång omkring år 1180 anlades landets enda Johanniterkloster här. Många av de tidiga källorna handlar om helgonet Eskil. Enligt legenden var han en engelsk munk som missionerade i Svealand under 1000-talets slut. Runt år 1080 blev han dödad av asatroende i Strängnäs. Till hans ära byggdes en gravkyrka och därefter började folket se honom som ett helgon och vallfärdade till platsen. På 1260-talet började Johanniterna vid klostret att använda namnet Eskilstuna. Under medeltiden blev Eskilstuna en berömd vallfärdsort med två kyrkor Tuna och Fors. Möjligen fanns här även ett kapell (Anund, Qvistström 2010:122).

Gustav Vasa drog in Johanniterklostrets rättigheter i samband med reformationen, och klostret och dess ägor tillföll kronan. Klostret blev nu en kungsgård och ett slott, Eskilstunahus, uppfördes på platsen år 1620. Slottet totalförstördes i en brand år 1680 och återuppbyggdes aldrig.

År 1604 grundade Karl IX Tunafors stad, en hammare där stångjärn, spik och vapen smiddes. Några grundläggningsbrev för denna stad finns inte bevarade.

År 1654 erbjöd kung Karl X Gustav livländaren Reinhold Rademacher att komma till Sverige och driva en järnmanufaktur. Rademacher fick tullfrihet för exporter och ensamrätt i hela riket under tjugo år för tillverkning av ett antal manufakturprodukter, till exempel knivar, filar, synålar och saxar. År 1659 utfärdade Karl X Gustav stadsprivilegier för Carl Gustafs stad. Smedjorna har haft en betydande del i Eskilstunas utveckling mot industristad (www.eskilstuna.se).

Tidigare arkeologiska undersökningar

År 1977 utfördes en arkeologisk provundersökning i den nordöstra delen av Kapellbacken. Ett 15 meter långt schakt grävdes ner till steril marknivå. Inga kulturlager hittades utan marken var helt omgrävd (www.fmis.raa.se).

Cirka 400 meter söder om utredningsområdet ligger Klostergatan. År 1912 i samband med anläggandet av gatan hittades delar av kalkstenshällar med vikingaornamentik, så kallade Eskilstunakistor (Eskilstuna 764). I samma område undersöktes på 1960-talet slottsruinen. Vid undersökningen framkom också lämningar av Johanniterklostret och Tuna kyrka. Under kyrkan hittades kulturlager med pilspetsar, en kam, keramik och två guldgubbar. Fynden antyder att det funnits en stormannagård på platsen åtminstone från slutet av järnåldern (Anund, Qvistström 2010:125ff).

Utgrävningar har också gjorts vid Fors kyrka på den västra sidan av ån. Under den nuvarande kyrkan har rester av en från 1000-talet daterad stenkyrka undersökts. Det framkom även lämningar som antydde att denna stenkyrka ersatte ännu en äldre träkyrka. Söder om Fors kyrka har rester av järnåldersbebyggelse påträffats (Anund, Qvistström 2010:125ff).

I samband med en schaktningskontroll år 2010 i kvarteret Nymånen som ansluter till Klostergatan hittades mynt från 1600-talet samt en kullerstensläggning, rester av en mur samt en härd som daterats till övergången mellan folkvandringstid och vendeltid. Det framkom också vad som bedömdes vara lämningar av slottets ena mur (Ros 2015:7).

Söder om kvarteret Nymånen utfördes år 2014 en arkeologisk förundersökning. Medeltida lämningar, bland annat huslämningar,

aktivitetsytor och en stenlagd yta som kunde knytas till klostrets verksamhet framkom. Yngre lämningar hittades också i form av en stenlagd väg, en humlegård och en terrass som tolkades tillhöra slottsperioden (Ros 2015).

Syfte och frågeställningar

Länsstyrelsen behövde ett bättre underlag för att kunna ta ställning till en ny bebyggelse på Kapellbacken. Syftet med utredningen var att klargöra fornlämningsbilden inom området samt att ge kommunens planerare ett planeringsunderlag och Länsstyrelsen ett beslutsunderlag.

Metod och genomförande

Inledningsvis gjordes arkiv och litteraturstudier samt kartanalyser. Kart- och arkivstudierna genomfördes i de digitala arkiven. De omfattade en genomgång av Fornsök samt en kontroll av eventuella tidigare utredningar eller undersökningar i området. Det historiska kartmaterialet i Lantmäteriets historiska kartarkiv, som finns tillgängligt på nätet, analyserades. Detta innefattar Rikets allmänna kartverk, Lantmäteristyrelsens kartarkiv samt Lantmäterimyndighetens kartarkiv. Statens Historiska Museums fynddatabas användes i syfte att spåra eventuella arkeologiska lösfynd i området.

Fältarbetet innefattades av en fältinventering följt av en utredningsgrävning. Fältinventeringen innebar att en okulär besiktning av utredningsplatsen utfördes, för att bedöma lämpliga lägen och för att identifiera eventuella lämningar som var synliga ovan mark.

Utredningsgrävningen innebar schaktningsgrävning. Schakten placerades utifrån topografin med så jämn spridning över ytan som möjligt. Schakten grävdes cirka 10–15 meter långa med en skopas bredd (1,5 meter). Schakten anpassades till rådande topografiska förhållande. Sammanlagt planerades att gräva cirka 3 procent av den totala ytan, det vill säga 600 kvadratmeter, men då det sydöstra hörnet av ytan utgick ur utredningen eftersom denna yta var bebyggd grävdes cirka 400 kvadratmeter. Schakt och lämningar mättes in med RTK-GPS och dokumenterades med beskrivning och fotografering. Då arbetet utfördes i tätbebyggt område, vilket delvis nyttjas som rekreationsområde med bebyggelse i nära anslutning lades schakt av säkerhetsskäl igen under samma dag för att förhindra olyckor. De fynd som påträffades dokumenterades och återfördes till fyndplatsen. Inga fynd av särskilt värde påträffades.

Resultat

Kart- och arkivstudier

Historiskt sett har utredningsområdet tillhört Klosters socken och under medeltiden tillhörde marken Johanniterklostret. I samband med reformationen drogs klostrets jordinnehav in och kom att tillfalla kronan (Ericsson 2000:240ff). Kronans jordinnehav finns markerat på äldre stadskartor. Den äldsta stadskartan över Eskilstuna upprättades år 1658 av Jean De la Wallén. På kartan finns inte utredningsområdet markerat utan området synes ligga utanför stadsgränsen, tillhörande kungsladugårdens åker och gärde. Även på de senare tillkomna kartorna från 1700- och 1800-talet ligger området utanför stadsgränsen, också nu markerat som "Kungsladugårds ägor". Inte förrän på 1907 års stadskarta syns backen markerad, då som ett parkområde med gångstigar och öppna gröna ytor. En byggnad, benämnd som Klosters skolhus finns utritat, vilken stämmer överens med den byggnad som idag finns i områdets sydöstra del. Väster om utredningsområdet syns norra station med ett järnvägsspår som leder in till stationen österifrån. På fotografier från 1900-talets första hälft framträder kullen som relativt flack och helt utan växtlighet. På en bild som är tagen efter år 1910 syns spår av urschaktning av kullen.

Namnet Kapellbacken började officiellt att användas någon gång på 1920-talet, men det finns historiska belägg för namnet redan från år 1686, då en präst vid namn Lithomus skrev om en hög kulle som kallades Capellbacken. På platsen skulle det på 1400-talet ha funnits ett träkapell som tillhört Johanniterklostret (Nanryd 1995:92).

En ytterligare koppling till Johanniterklostret har den medeltida sigillstamp (EM 6290) som år 1912 hittades vid Kapellbacken. Fyndomständigheterna är inte kända, men det är troligt att denna stamp är ett lösfynd utan kontext. Ursprungligen har stampen troligtvis legat i en grav. Sigillen var för Laurentius, Johanniternas präst i Eskilstuna omkring år 1400 (Norberg 1961).

Fältinventering och utredningsgrävning

Ytan för utredningen omfattade cirka 2 hektar och består av en skogsbeklädd bergknalle med omgivande öppna gräsytor. I den östra delen av området finns byggnader i form av det gamla skolhuset som nu tillhör civilförsvaret och en gatugrill.

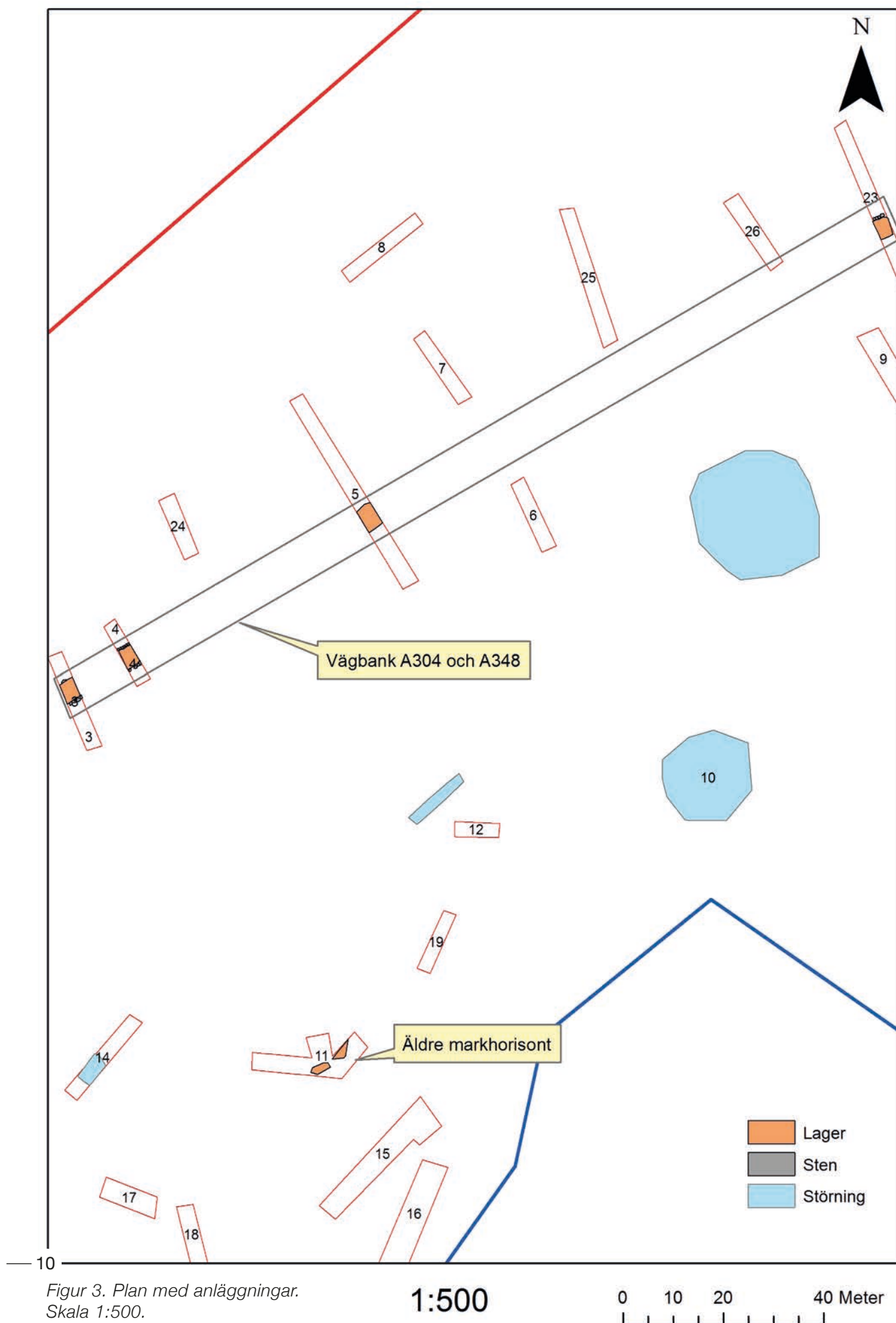
I efterkrigstiden byggdes ett skyddsrum i den nordöstra delen av berget och på krönet fanns rester av skyttevärn. Även bakom det gamla skolhuset fanns två större skyttevärn i betong. Vid den okulära besiktningen av området syntes dessa ingrepp tydligt i den östra slänten av backen. Den södra delen av utredningsområdet syntes söndergrävd, här fanns en skarp kant ner mot det som idag är en parkeringsplats. Längs den skarpa kanten låg en större mängd större stenar uppkastade.

Schakt	Lager
Område ej undersökt	Sten
Utredningsområde	Störning

1:1 500

0 10 20 40 Meter

De ytor som vid fältinventeringen ansågs ha arkeologiskt potential var dels tre platåliknande ytor, som låg på bergskränet, och dels den västra sidan av området. Där syntes i gräsmattan en terrassliknande yta som löpte längs foten av berget i nord-sydlig riktning.

Schaktningen skedde företrädesvis kring dessa ytor. Sammanlagt grävdes 26 sökschakt om cirka 272 löpmeter med ett varierat djup på 0,2-1,6 meter, med ett vanligaste djup på 0,4-0,6 meter. På den västra sidan uppvisade schakten en liknande stratigrafi med torv och matjord, påförd lerig silt med inslag av tegel, flintgods och buteljglas. Undergrunden här bestod av sandig silt. På vissa ställen framkom berg i dagen under de påförda massorna. Mot bergskanten fanns ett stråk av morängrus och större stenblock. I schakt 3 framkom två anläggningar (A304 och A348) vilka bestod av en uppbyggd vägbank kantad av sten och uppfylld med slagg. Anläggningarna fortsatte mot norr och var synliga även i schakt 4, 5 och 23. De löpte till synes längs med hela foten av berget.

Figur. 4 Foto av den uppbyggda vägbanken (A305, A348) sett från norr. Foto taget av Arkeologgruppen AB.

På krönet av berget grävdes fyra schakt i anslutning till de platåliknande ytorna. I schakt 10 framkom på 1 meters djup under ett lager av grus och asfalt, ett åttakantigt betongfundament (A1004). I schakt 11 fanns två små fläckar av en äldre markhorisont (A111) de mätte cirka 1 meter i diameter och hade en tjocklek på cirka 0,05 meter. Fyllningen bestod av gråbrun sandig silt med enstaka kolfragment. Markhorisonten framkom under ett torv och matjordslager. Undergrunden

Figur 5. Schakt 13 med nedgrävning och stenar A1404 sett från nordöst. Foto taget av Arkeologgruppen AB.

bestod av stenig morän och sandig silt. Längs med den västra sidan av berget fanns en cirka tio meter lång stenrad av rundade naturstenar i storleken 0,40–0,60 meter som låg direkt på berget mot en relativt brant bergskant. Öster om stenraden fanns en plan yta där schakt 12 grävdes. Under gräs och torv låg påförda massor av grus, sand och sten. I lagret hittades klart buteljglas. Undergrunden bestod av morängrus.

I den sydvästra delen av berget fanns ytterligare en plan till synes uppbyggd yta. I västra delen av ytan grävdes schakt 13. Där låg den sterila sanden direkt under torv och matjord.

Strax sydöst om schakt 13 fanns en tydlig förhöjning i marken. Förhöjningen mätte cirka 10x10 meter och här grävdes schakt 14. Under torv och matjord framkom ett cirka 0,5 meter tjockt lager av silt. Under silten framkom en djup nedgrävning som var kantad med stenar i söder. Stenarna (A1404) var grovt huggna i storleken 0,25–0,60 meter och låg tryckta upp mot nedgrävningen. Nedgrävningen var fylld med kompakt grå lera som innehöll delar av badrumskakel, tegel och buteljglas.

Två schakt grävdes i sydöstslutningen. I båda schakten syntes ett påfört lager av gråbrun lera som låg under torv och matjord.

Väster om det gamla skolhuset grävdes två schakt. Här låg torv och matjord direkt på det sterila morängruset.

I den norra delen av utredningsområdet grävdes tre schakt längs med östslutningen. De tre schakten uppvisade cirka 0,5 meter tjocka påförda lermassor med betong. Undergrunden bestod här av blålera.

Figur 6. Foto av Kapellbacken taget någon gång mellan åren 1910 och 1944.
Bildkälla: Eskilstuna stadsarkiv Eskilskällan EM 2675. Fotograf Brydolf Forsslund.

Tolkning

Inga spår av kapellet framkom vid utredningen. Det enda spår av äldre aktivitet i området var de två fläckarna av en äldre markhorisont som framkom i den nordöstra delen av krönet i schakt 11. Den sammantagna bilden är att området var mycket söndergrävt och omrört. Stora ingrepp har skett både kring sekelskiftet och i efterkrigstid, något som också bekräftas på både fotografier och kartor från 1900-talets början och framåt. På fotografier från 1900-talets första hälft framträder kullen som relativt flack och helt utan växtlighet och spår av urschaktning av kullen syns.

Stadskartan från år 1907 visar Kapellbacken som en öppen parkliknande yta med gångstigar. Den uppbyggda vägbanken med slagg som framkom vid schaktningen är sannolikt den västra stigen som syns på kartan. Slaggen tycks ha använts som utfyllnadsmaterial.

Senare ingrepp kring Kapellbacken kan kopplas till civilförsvarets verksamhet i området. Bakom den gamla skolbyggnaden finns två större betongtorn och i den nordöstra delen av berget finns ett skyddsrum som byggdes i efterkrigstid. På krönet av berget fanns också lämningar efter flertalet skyttevärn, varav betongfundamentet i schakt 10 var ett. Den stora nedgrävningen kantad med sten i schakt 13 tolkas vara ytterligare ett igenfyllt skyttevärn. Stenraden som var synlig på bergskanten i väster är troligen också en rest av ett skyttevärn. Den södra delen av området var helt urschaktad. Här gick tidigare järnvägsspåret som ledde in till norra station. Sannolikt har ytan här schaktats ner när järnvägsrälsen anlades.

— 14

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Länsstyrelsen behövde ett bättre underlag för att kunna ta ställning till en ny bebyggelse på Kapellbacken. Syftet med utredningen var att klargöra fornlämningsbilden inom området samt att ge kommunens planerare ett planeringsunderlag och Länsstyrelsen ett beslutsunderlag. Den arkeologiska utredningen omfattade:

- *arkiv och litteraturstudier samt kartanalyser. Arbetet omfattade en genomgång av relevant material i den omfattning som var nödvändigt för att kunna uppfylla det ovan angivna syftet med utredningen.*
- *fältinventering för att bedöma lämpliga ytor att utreda närmare inför utredningsgrävningen.*
- *utredningsgrävning för att fastställa karaktären av oklara fornlämningar.*

Utredningsarbetet följde den upprättade undersökningsplanen och visade att inga fornlämningar berördes. Syftet är därmed uppfyllt.

Referenser

Tryckta källor

- Anund, J. Qviström, L. 2010. *Det Medeltida Sörmland. En arkeologisk guidebok*. Lund.
- Damell, D, Ericsson C. 2000. *Eskilstunas Historia forntiden och medeltiden*. Örebro.
- Nanryd, M. 1995. *Gatunamnen i Eskilstuna*. Eskilstuna.
- Norberg, R. 1961. *Ur Eskilstuna museers årsbok*. Eskilstuna stads museer. Eskilstuna.
- Ros, J. Nelson M. och Alexander, D. 2015. *Hus, väg, stig, humlegård och diken från tidig medeltid till 1700-tal*. Förundersökning intill Eskilstunahus/slott. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2015:36.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

- Karta över Eskilstuna stad. 1658. Jean De la Wallée. Lms akt nr C13-1:3.
- Eskilstuna stad 1697. Nils Herling Lms akt nr C13- 1:2.
- Eskilstuna stad 1783. Hans Graf. Lms akt nr c13-1:9.
- Karta över Eskilstuna stad. 1907. O Sjöling. 04-esk-27.

WEBBMATERIAL

- <http://www.eskilstuna.se/sv/Uppleva-och-gora/Eskilskallan--lokalhistoriskt-kallmaterial-2/Eskilstunas-historia-i-ett-notskal/Hertig-Karl-slottet-och-Tunafors-stad/> 2016-08-26.
- <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>. 2016-09-06.

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Södermanland
Län	Södermanland
Kommun	Eskilstuna
Socken	Eskilstuna
Fastighet	Eskilshem 4:1
Fornlämningsnummer	Eskilstuna 260:1

Projektledning	Ebba Knabe, Erica Strengbom
Personal	Ebba Knabe, Erica Strengbom

Undersökningstid	2016-08-29 till 2016-08-31
Exploateringsyta	22 000 m ²
Undersökt yta	410 m ²
Koordinater	X 6582988 Y 586445
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Länsstyrelsens diarienummer
431-3497-2016

Arkeologgruppens projektnummer
2016_52

Arkiv
Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd
Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Alla mått anges i meter.

Schakt	Storlek	Djup	Beskrivning
1	9x1,5	0,5	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,4 meter tjockt. Sandig silt i botten.
2	5,5x1,5	0,6	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,5 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten.
3	10x1,5	0,7	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,5 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten. I schaktet fanns anläggningarna 304 och 348.
4	7x1,5	0,7	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,5 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten. I schaktet fanns anläggningarna 304 och 348.
5	23x1,5	0,5	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,4 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten. I schaktet fanns anläggning 348. Intill anläggningen fanns berg i dagen.
6	7x1,5	0,6	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,4 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten och berg i dagen.
7	9x1,5	0,5	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,4 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas.
8	10x1,5	0,5	Schaktet drogs i SV-NO riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,2 meter tjockt.
9	11x1,5	0,6	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,4 meter tjockt. Inslag av betong, tegel, flintgods och glas. Sandig silt i botten.
10	9x1,5	1	Schaktet drogs i Ö-V riktning. Under torv och matjord uppfyllt med asfalt småsten och betong. Ett betongfundament 1004.
11	11x1,5	0,5	Schaktet drogs i Ö-V riktning med en utbredning mot N. Två fläckar av äldre markhorisont påträffades, 111. Sandig silt i botten.
12	5x1,5	0,4	Schaktet drogs i N-S riktning. Under gräs och torv påfört grus, sand och sten. I botten moränggrus.
13	6x1,5	0,2	Schaktet drogs i Ö-V riktning. Under gräs och matjord ljus beige sandig silt och sten.
14	11x1,5	1,6	Schaktet drogs i SV-NO riktning. Under torv och matjord ett brunt grusigt siltlager, 0,5 m tjockt. Grovt huggna stenar, 0,25-0,6 meter stora, 1404. Utgrävt i norra delen och uppfyllt med kompakt grå lera innehållandes kakel, tegel och glas av modernare art.

Schakt	Storlek	Djup	Beskrivning
15	12x1,5	0,3	Schaktet drogs i SV-NO riktning. Under gräs och torv ljusbeige sand med mycket sten.
16	15x1,5	0,2	Schaktet drogs i N-S riktning. Under torv och matjord beige sand.
17	7x1,5	0,4	Schaktet drogs i Ö-V riktning. Under torv och matjord påförd gråbrun lera, 0,2 m tjock. I botten beige sand och sten.
18	10x1,5	0,4	Schaktet drogs i N-S riktning. Under torv och matjord påförd gråbrun lera, 0,2 m tjock. I botten beige sand och sten.
19	8x1,5	0,2	Schaktet drogs i N-S riktning. Under torv och matjord beige sand.
20	11x1,5	0,7	Schaktet drogs i NV-SO riktning. Under torven fanns påförda lermassor med betong, 0,5 m tjockt. I botten blålera.
21	8x1,5	0,5	Schaktet drogs i Ö-V riktning. Under torven fanns påförda lermassor med betong, 0,5 m tjockt. I botten blålera.
22	8x1,5	0,25	Schaktet drogs i Ö-V riktning. Under torv och matjord rödaktig sand och sten i botten.
23	20x1,5	0,3	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,5 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Stenig morän i botten i schaktets östra del, berg i dagen i schaktets västra del. I schaktet fanns anläggningarna 304 och 348.
24	15x1,5	0,6	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påförd ljusbrun lerig silt med sten, 0,3 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Mörkbrun lera 0,15 tjock. Blöt lera i botten.
25	15x1,5	0,5	Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påfört brunt lerlager, 0,3 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Stenig morän i botten i schaktets östra del, berg i dagen i schaktets västra del.
26	10x1,5		Schaktet drogs i SO-NV riktning. Under torv och matjord påfört brunt lerlager, 0,3 meter tjockt. Inslag av tegel, flintgods och glas. Stenig morän i botten i schaktets östra del, lera i schaktets västra del.

Bilaga 2. Anläggningstabell

Alla mått anges i meter.

Anr	Schakt	Typ	Storlek	Beskrivning
304	3,4,23	Sten	0,4	Stenar som bildat en kant till en väg.
348	3,4,5,23	Lager	0,1 m tjockt	Brunsvart lager bestående av slagg och humöst material. Inslag av flintgods och glas
1004	10	Fundament	—	Fundament till skyttevärn.
1111	11	Lager	0,05 m tjockt	Två fläckar av bevarad markhorisont. Brun humös sand.
1404	14	Nedgrävning	1,6 m djup	Nedgrävning med sten som sannolikt fungerat som ett fundament till ett skyttevärn.

